

La varietat Verdiell | IRTA

6'

TOT Olis

Les varietats d'olivera a Catalunya

La principal varietat comercial que es cultiva a Catalunya és la varietat 'Arbequina', que suposa més del 50% del total de la superfície catalana d'oliver

Antònia Ninot i Agustí Romero (IRTA)

16/03/2023 21:00

A Catalunya, com a la resta de zones tradicionals del cultiu d'olivera, **hi ha un gran nombre de varietats d'olivera**. La principal varietat comercial que es cultiva a Catalunya és la varietat 'Arbequina', que suposa més del 50% del total de la superfície catalana d'olivera (Ninot et al., 2015). S'estima que més del 85% de la producció catalana es concentra en quatre varietats d'olivera: l'"Arbequina', la 'Morrut', la 'Sevillenca' i l'"Empeltre'.

L'"Arbequina' és la varietat principal a les **DOP "Les Garrigues" i "Siurana"**, mentre que la varietat 'Morrut' i 'Sevillenca' són predominants a la **DOP Baix Ebre-Montsià**, on es conreen juntament amb la 'Farga'. La varietat 'Empeltre' és la varietat principal de la **DOP oli de la Terra Alta**, mentre que l'"Argudell' ho és a la **DOP oli de l'Empordà**. A part d'aquestes varietats que són les majoritàries a les plantacions catalanes, les següents varietats també tenen un paper important a la geografia catalana: 'Verdiell', 'Rojal', 'Fulla de salze', 'Menya', 'Vera del Vallès', 'Corbella', 'Vera del Montserrat' i 'Palomar'.

La varietat Rojal | IRTA

En l'estudi general sobre l'olivera realitzat per August Matons (Mancomunitat de Catalunya) fa referència que **a Catalunya, a principis del segle passat, es conreaven entre 30 i 40 varietats d'olivera**, essent ja aleshores la varietat 'Arbequina' com la varietat més estesa a Catalunya.

Estudis realitzats a l'IRTA, entre els anys 1987 i 2000, van permetre identificar fins a 49 varietats posant de manifest que **l'estructura varietal a Catalunya es caracteritzava per una gran diversitat de varietats i una limitada difusió de la majoria de cultivars**. La identificació i caracterització de les varietats existents és una tasca difícil i complexa, el problema recau en la confusió permanent entre denominacions i cultivars autenticades correctament. La introducció d'eines eficients i fiables per distingir, sense ambigüitats, entre oliveres i aclarir els casos sinònims i homònims entre el germoplasma català d'olivera mitjançant els

marcadors moleculars d'ADN ha permès identificar, a dia d'avui, **fins a 107 genotips únics a tot el territori català.**

Les varietats identificades s'introdueixen, de manera gradual, i es conserven en el Banc de germoplasma d'olivera de Catalunya (BGOCat), ubicat a l'IRTA-Centre de Mas Bové (Constantí, Tarragonès), on actualment es recullen un total de de 168 varietats de les quals 67 són d'origen català.

Potser el més remarcable en relació a les nostres varietats sigui que **la gran majoria són varietats per a produir oli; no tenim varietats seleccionades específicament per a consum de taula,** com sí que passa en altres zones. Només la varietat 'Empeltre' es conrea amb la doble aptitud d'oliva de taula i per a almàssera. D'altra banda, les varietats catalanes d'olivera es caracteritzen per ser moltes d'elles androestèrils, definida com la incapacitat de produir pol·len. A les plantacions, la manca de pol·len en una varietat implica, òbviament, la necessitat d'afegir-hi alguna altra varietat pol·linitzadora. En moltes plantacions, això no és cap problema, però cal tenir-ho present si es vol realitzar una plantació en zones on l'olivera no és habitual, o en llocs tancats i allunyats d'altres oliveres. L'androesterilitat en l'olivera està codificada a l'ADN mitocondrial i és heretada a través del parental femení.

Varietat Palomar | IRTA

Tot i ser un fenomen rar en la flor de l'olivera a nivell mundial (només la presenten l'1% de les varietats mundials), **a nivell català ha mostrat rellevància pel fet que gairebé el 40% de les varietats catalanes mostren absència de pol·len a les anteres**, es tracta d'una mutació només trobada en els ullastres de l'oest i centre de la Mediterrània i probablement s'ha introduït a les varietats comercials per creuaments amb aquests ullastres, possiblement seleccionats perquè proporciona alguns avantatges: vigor, major potencial de producció. Les varietats catalanes són les que mostren una freqüència més alta d'aquest tipus d'esterilitat. Sembla, doncs, com si aquest llinatge fos autòcton d'aquesta part de la Mediterrània, i que varietats ancestrals tals com la

'Farga' hagin estat, molt probablement, domesticades a partir d'ullastres. Recordem que la domesticació es va produir per la selecció d'ullastres amb característiques que excel·lien i aquests s'han fet perdurar per propagació asexual.

Tot i que l'ús intensiu de la varietat 'Arbequina' a Catalunya possiblement ha comportat un ús menor de varietats locals, la diversitat en l'oliverar català és encara avui en dia extraordinària. [Podeu consultar la informació sobre algunes d'aquestes varietats a l'oficina tècnica de l'oli.](#)

Nou comentari

Comentari *

Nom

